lainsäädäntöneuvos Timo Rämänen
neuvotteleva virkamies Titta Berlin

Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunnalle

HALLITUKSEN ESITYS EDUSKUNNALLE LANNOITELAIKSI SEKÄ SIIHEN LIITTYVIKSI LAEIKSI (HE 32/2022 VP).

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi lannoitelaki. Uudella lailla lannoitteita koskevaan lainsäädäntöön tehtäisiin EU:n uuden lannoitevalmisteasetuksen (2019/1009) edellyttämät muutokset. EU:n uusi lannoitevalmisteasetus koskee CE-merkittyjä EU-lannoitevalmisteita. Ehdotettuun lakiin sisältyisivät EU:n uudessa lannoitevalmisteasetuksessa edellytetyt vaatimustenmukaisuuden arviointilaitosten hyväksymistä ja nimeämistä koskevat vaatimukset sekä asetuksen rikkomiseen sovellettavat seuraamukset.

Ehdotettuun lakiin sisältyvät myös kansallisia lannoitevalmisteita koskevat säännökset, joiden osalta tavoitteena on erityisesti lainsäädännön yhdenmukaistaminen EU-lainsäädännön, tuotelainsäädännön ja elintarvikeketjun muun lainsäädännön kanssa. Voimassa olevaan valvontaviranomaisia koskevaan sääntelyyn ei ehdoteta merkittäviä muutoksia. Hallinnollisia pakkokeinoja koskevat säännökset vastaisivat suurelta osin nykyisen lain säännöksiä. Lakiin ehdotetaan lisättäväksi uutena pakkokeinona lannoitevalvonnan seuraamusmaksu, jonka avulla pyritään toisaalta ennaltaehkäisemään määräysten vastaista toimintaa ja toisaalta nopeasti ja tehokkaasti estämään sen jatkaminen.

Lannoitevalmisteasetuksen mukaan EU-lannoitevalmisteiden markkinavalvontaan ja unionin markkinoille tulevien EU-lannoitevalmisteiden tarkastuksiin sovelletaan markkinavalvonta-asetuksen markkinavalvontaa koskevista yhteisön puitteista ja yhteisön markkinoille tuleville tuotteille tehtävistä tarkastuksista annettuja säännöksiä. Kansallisesti markkinavalvontaan sovelletaan eräiden tuotteiden markkinavalvonnasta annettua lakia (1137/2016), jossa annetaan kansallista täydentävää sääntelyä markkinavalvonta-asetuksen soveltamisen tueksi. Lannoitteita koskevan valvonnan yhtenäistämiseksi myös kansallisiin lannoitevalmisteisiin ehdotetaan sovellettavaksi samoja markkinavalvontaa koskevia säännöksiä.

Harmaan talouden torjuntaan liittyvät uudet säännökset koskisivat talouden toimijan luotettavuuden selvittämistä. Myös viranomaisen tiedonsaantioikeutta laajennettaisiin koskemaan luotettavuuden selvittämiseksi tarpeellisten tietojen hankkimista. Lisäksi valvontaviranomaiselle annettaisiin uutena pakkokeinona mahdollisuus keskeyttää tai peruuttaa talouden toimijan rekisteröinti sellaisten

luonteeltaan olennaisten ja vakavien laiminlyöntien perusteella, jotka osoittavat, että toimija ei ole laissa tarkoitetulla tavalla luotettava.

Kansallisten vaatimusten osalta esityksessä ehdotetaan kansallisen laitoshyväksynnän poistamista sekä tyyppinimistä luopumista. Kansallinen laitoshyväksyntä koskee nykyisen lainsäädännön mukaan kasvimateriaalia ja jätevesilietepohjaisia orgaanisia lannoitevalmisteita valmistavia toimijoita. Jätevesilietteiden osalta laitoshyväksyntä ei koske sellaisia jätevedenpuhdistamoja, jotka käsittelevät lietteen itse. Laitoshyväksynnästä luopumisen tavoitteena on vähentää talouden toimijoiden hallinnollista taakkaa.

Tyyppinimirakennetta on pidetty tuotekehityksen ja uudenlaisten tuotteiden markkinoille saamisen kannalta kankeana järjestelmänä. Kansallisten lannoitevalmisteiden tuotevaatimusten osalta ehdotetaan lannoitevalmisteasetuksen kaltaista rakennetta, jossa lannoitevalmisteen olisi täytettävä tuoteluokalle asetetut vaatimukset esimerkiksi haitallisten aineiden ja merkintöjen osalta. Toisaalta lannoitevalmisteiden ainesosien eli tuotantopanosten tulisi täyttää ainesosaluokalle asetetut vaatimukset. Ainesosaluokkien vaatimusten olisi tarkoitus varmistaa, että ainesosat eivät sisällä sellaisia ympäristölle, kasveille, eläimille tai ihmisille haitallisia aineita, joista ei lain sisältämissä tuoteluokissa säädetä. Uudistamisen tavoitteena olisi helpottaa uudenlaisten lannoitevalmisteiden ja valmistusmenetelmien syntymistä, mutta samalla varmistaa käytettyjen ainesosien turvallisuus.

Ruokavirasto pitäisi luetteloa talouden toimijoiden ehdotusten pohjalta sallituista ainesosista, jotta uusien ainesosien lisääminen ainesosaluokkiin olisi mahdollisimman sujuvaa. Ehdotetun lain siirtymäsäännöksen mukaan Ruokavirasto valmistelisi sujuvan siirtymän turvaamiseksi pohjan uudelle ainesosaluettelolle nykyisen lainsäädännön perusteella turvalliseksi katsomistaan ainesosista. Lisäksi uusien ainesosien lisäämistä koskevat hakemukset olisivat maksuttomia kesään 2023 saakka.

Ehdotetussa laissa säädetään myös fosforin käytöstä. Fosforin käytön rajoittamisesta maa- ja puutarhataloudessa sekä viher- ja ympäristörakentamisessa säädettäisiin tarkemmin valtioneuvoston asetuksella. Asetuksen tavoitteena on, että fosforikuormitus vesistöihin vähenee ja peltojen korkeimmat fosforipitoisuudet alenevat, kuitenkin siten, että samalla turvataan kasvien tarpeenmukainen fosforilannoitus.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 16.7.2022 samaan aikaan, kun EU:n lannoitevalmisteasetuksen soveltaminen alkaa.